

FOCIS

– samverkan om forskning 2022-2023

Centrum för civilsamhällesforskning

Innehåll

Ett centrum för kunskap om det civila samhället.....	3
FOCIS – några grunder.....	5
Värden och utmaningar.....	6
Forskning i FOCIS.....	7
Samtal och mötesplatser.....	8
Högskolan i civilsamhället.....	11
Evenemang och projekt i FOCIS – i urval.....	12

Ett centrum för kunskap om det civila samhället

För fyra år sedan etablerades Centrum för civilsamhällsforskning vid Marie Cederschiöld högskola (tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola). I och med det fick en av Europas största forskargrupper med fokus på civilsamhället en tydligare organisatorisk form. Men centumbildningen innebar också att gruppen som under nästan 30 års tid ständigt engagerat ett tjugotal personer i forskning nu fick ett bredare uppdrag. Centrum skulle inte bara fortsätta att utveckla ny kunskap om det civila samhället, utan skulle nu också vara ett nationellt kunskapsnav och en mötesplats för civilsamhällsorganisationer i hela landet.

Fem stora civilsamhällsorganisationer knöts genom avtal om forskningssamverkan till centumbildningen. Ersta Diakoni, Riksidrottsförbundet, Rädda Barnen, Röda Korset och Sveriges stadsmissioner gjorde ett gemensamt åtagande dels om forskningsfinansiering, dels om att tillsammans verka för att ny kunskap utvecklades. Sådan kunskap skulle kunna vara till nytta för hela det svenska civilsamhället. Avtalen lade grunden för ett långsiktigt samarbete mellan forskning och praktik i det civila samhället som i stor utsträckning saknats tidigare. I det följande talas om samverkansinitiativet som FOCIS (FOrkning om CIVilsamhälle i Samverkan).

I den här texten summerar vi de två första åren av FOCIS. Det som presenteras är inte en fullständig redovisning av den forskning som görs vid Centrum för civilsamhällsforskning. Det är inte heller en redogörelse för vilket forskningssamarbete de enskilda organisationerna har. Ambitionen är att ge en översiktlig bild av

det arbete som hittills gjorts inom FOCIS och till en liten del att blicka framåt, bland annat som underlag för fortsatta samtal kring samverkan.

Som chef för Centrum för civilsamhällsforskning är jag väldigt glad över den handlingskraft som de inblandade organisationerna visat genom att satsa på långsiktig, bred samverkan snarare än på avgränsade projekt och uppdrag så som tidigare var vanligt. Jag är också stolt över den grupp av forskare som är engagerade vid centrum och som ständigt växlar mellan att utveckla nationellt och internationellt framstående forskning och att ha nära kontakt med lokala föreningar runt om i landet om allehanda spörsmål. Det finns nog få Folkets Hus som vi inte besökt!

Med hopp om ett fortsatt gott samarbete,

Magnus Karlsson,

Professor, chef för Centrum för civilsamhällsforskning

FOCIS – några grunder

FOCIS har två huvudspår: kunskapsutveckling och kunskapsdelning. Initiativet har ett särskilt råd bestående av två personer från var och en av de fem civilsamhällesorganisationerna (vanligtvis generalsekreterare och forskningansvarig) samt företrädare för Centrum för civilsamhällesforskning. Rådet för regelbundna samtal om innehållet i och gemensamma satsningar knutna till FOCIS. Tre eller fyra gånger per år möts också en större grupp forskare och föreningsrepresentanter i särskilda forskningsforum inom ramen för initiativet. Under dessa möten får ett tiotal representanter från varje civilsamhällesorganisation möjlighet att ta del av aktuell civilsamhällesforskning, men också att diskutera aktuell kunskapsutveckling tillsammans. Till dessa fasta mötesstrukturer kan läggas bilaterala samarbeten inom ramen för FOCIS mellan forskare från Centrum för civilsamhällesforskning och enskilda organisationer inom initiativet.

FOCIS möjliggör också forskning vid Centrum för civilsamhällesforskning som annars inte hade kunnat göras. En del handlar om strategiskt ekonomiskt stöd till utvalda forskningssatsningar. Här är möjligheten till långsiktighet i forskningen viktig, liksom den att stödja gryende forskningsidéer som på sikt kan innebära annan och mer bärkraftig finansiering, till exempel via de svenska forskningsråden. Men en lika viktig del är den dialog mellan forskning och praktik som FOCIS ger utrymme för. Organisationerna och deras olika verksamheter kan vara både studieobjekt och medskapare av ny kunskap av ömsesidigt intresse.

Ett viktigt inslag i FOCIS organisationernas möjligheter till utbyte med varandra. Initiativet ska inte bara ses som ett utbyte mellan dem och Centrum för civilsamhällesforskning, utan också som ett sammanhang för kunskapsutbyte dem emellan. Det är rimligt att tänka sig hur många utmaningar som gäller till exempel struktur och organisering delas av flera av de stora organisationerna, och att FOCIS kan vara en plats för ömsesidig inspiration.

Värden och utmaningar

För Centrum för civilsamhällesforskning är FOCIS ett sätt att ta tillvara de medverkande organisationernas erfarenheter. På motsvarande sätt ska FOCIS bredda och fördjupa kunskapen i dessa organisationer genom forskning. Ulf Rickardsson från Rädda Barnen säger:

För att förverkliga barns rättigheter behövs kunskap om varför och hur människor engagerar och organiserar sig. Därför samverkar Rädda Barnen med Centrum för civilsamhällesforskning.

De deltagande organisationerna ser både gemensamma och egna värden i samverkan med varandra och med Centrum för civilsamhällesforskning. Andreas Linderyd från Riksidrottsförbundet menar att:

Det är viktigt att ha ett strategiskt och långsiktigt samarbete med akademien. Marie Cederschiölds högskola har alltid varit en sorts spjutspets för forskning om civilsamhället och vi vill vara med och lära tillsammans.

FOCIS är ett långsiktigt samarbete för kunskapsutveckling, men även för frågor som kräver svar på kortare sikt. Jonas Wihlstrand från Sveriges stadsmissioner lyfter den dynamiska dimensionen av FOCIS:

Sveriges Stadsmissioner vill få till ett närmande i dialog och lärande mellan akademien och oss praktiker. Stadsmissionen präglas av medarbetare och ledning med starka entreprenöriella drag. Vi testar modeller och nya aktiviteter utifrån våra deltagares behov. Motivet till medverkan i samverkansprojektet är att försöka få till både kunskap, evidensbaserad praktik med ett starkt personligt engagemang, som vill ha resultat snabbt.

Ibland talas inom FOCIS om att forskning och praktik har olika "klockfrekvenser". Forskningen är ofta långsam men mer tidlös, medan praktiken behöver vara snabb och följa sin tid. Häri finns en utmaning även för FOCIS. Att lära sig hur de olika aktörerna kan dra nytta av varandras kunskaper och erfarenheter är ett pågående pedagogiskt projekt. Redan under de två första åren har framsteg gjorts i relation till denna utmaning.

Forskning i FOCIS

FOCIS har möjliggjort forskning som annars inte hade gått att genomföra. Det inkluderar de senaste omgångarna av två av centrets stora, återkommande befolkningsundersökningar. Det är befolkningsstudien om medborgerligt engagemang som nu genomförs för sjunde gången sedan 1992, och Tillitsbarometern som förbereds för en fjärde omgång. Båda undersökningarna har under många år varit värdefulla tillgångar för såväl forskningen och som det civila samhället, men deras långsiktighet har aldrig varit garanterad. Genom att de nu med hjälp av delfinansiering av FOCIS kan leva vidare är av stor betydelse för den samlade kunskapen om svenskt civilsamhälle.

De två stora undersökningarna utgör en bas för forskning vid centrum. Jämte dem genomförs flera mer specifika projekt – ofta i samarbete med offentliga organisationer och civilsamhällesorganisationer och med stöd från FOCIS. Ett exempel på det är en studie av mottagare av hjälp från Sveriges stadsmissioners verksamheter. Den studien syftar till att bättre förstå vad de behov som stadsmissionerna möter. Här studeras särskilt personer som har rätt till offentliga insatser, men som av olika anledningar inte använder sig av dem.

Ett annat sätt att skapa forskning i samverkan är att gemensamt utveckla ansökningar om forskningsmedel till de statliga forskningsråden. Ett exempel på en sådan ansökan är den som utvecklats av vid centrum i dialog med Rädda Barnen. Här är avsikten att studera Rädda Barnens Malinamottagningar och sättet på vilket organisationens särskilda perspektiv och kompetens skapar kvalitet i insatsen. I båda dessa exempel, projektet med Sveriges stadsmissioner och ansökan med Rädda barnen, är samarbetet mellan forskare och organisationsföreträdare avgörande.

Samtal och mötesplatser

Centrum för civilsamhällesforskning ska inte enbart leverera forskningsresultat genom forskningspublikationer utan ska också verka som en mötesplats för forskning och kunskapsutveckling. I den rollen har centrum stärkts åtskilligt genom FOCIS. Samverkanssatsningen har lett till presentationer, poddframträdanden, debattartiklar, seminarier och konferenser. Ett exempel är den stora internationella forskningskonferensen Conference on Civil Society Studies som hölls på Ersta konferens i april 2023 och som inkluderade forskare från flera av våra grannländer. Ett annat exempel är den konferens som hålls i februari 2024 och som diskuterar civilsamhällesorganisationernas särintressen. Den senare konferensen är öppen för allmänheten, men representanter från FOCIS är särskilt inbjudna.

FOCIS har också givit möjligheten att kommunicera forskning i tillgängliga och breda publikationer. Det har inom ramen för samverkan sammanställts tre temanummer av Socialmedicinsk tidskrift. Vart och ett av de publicerade numren har en ämnesmässig koppling civilsamhället. Ett temanummer handlar om fattigdom (2022), ett om idéburen välfärd (2023) och ett om idrott och folkhälsa (2024). I samtliga fall temanummer var forskare vid Centrum för civilsamhällesforskning gästredaktörer och civilsamhällets organisering analyseras av forskare i sammanlagt ett knappt trettiotal vetenskapliga artiklar.

Det kanske mest varaktiga sättet att sprida kunskap om civilsamhället är att integrera forskningen i undervisning. Under 2023 har forskare vid Centrum för civilsamhällesforskning tagit ett steg för att uppnå detta genom att skriva och redigera en lärobok i civilsamhällesvetenskap. Ett 20-tal forskare från hela Sverige har engagerats för att skriva kapitel om olika dimensioner av civilsamhället. Att samordna och redigera bidrag från så många deltagare kräver mycket arbete, och även det här initiativet har i delar bekostats av medel från FOCIS.

Högskolan i civilsamhället

Att samverka med det omgivande samhället är en av högskolans huvudsakliga uppgifter. Det är av flera skäl särskilt viktigt för oss som enskild högskola. Vi både bör och vill angå vår omvärld. Högskolans fyra ägare – Bräcke Diakoni, Ersta Diakoni, Stiftelsen Stora Sköndal och Stockholms sjukhem – verkar alla inom det civila samhället och därför är det naturligt att vi som högskola arbetar med kunskapsutveckling och kunskaps-spridning kring frågor som rör idéburen välfärd, idealitet, tillit och medborgerligt engagemang.

Högskolans forskning kring ideell sektor och civilsamhälle har utgjort en framgångsrik forskningsmiljö i snart trettio år. Under de senaste åren har den tagit flera viktiga steg mot en ytterligare etablering. Ett särskilt forskningscentrum har inrättats och regeringen har beslutat om att tilldela högskolan utbildningsrättigheter i det nya ämnet civilsamhällesvetenskap. Därmed får den civilsamhällesforskning som bedrivs också en naturlig utbildningsarena. Alldeles nyligen blev också civilsamhällesvetenskap ett forskarutbildnings ämne vid högskolan – som det första i sitt slag.

Mot den här bakgrunden är jag som rektor glad över att civilsamhällets organisationer bidrar till utvecklingen på området genom FOCIS. Det innebär en kraftfull och långsiktig satsning på att utveckla kunskapen om och i det civila samhället. En sådan satsning skapar nödvändiga förutsättningar för ett strategiskt och samlat forskningsarbete i en miljö som redan är en av de mest framträdande i Europa.

Roger Klinth

Rektor Marie Cederschiöld högskola

Evenemang och projekt i FOCIS – i urval

Evenemang

- 2024-02-01 **Konferens: *Civilsamhällets särintressen och statens allmänintresse.*** Stor konferens med inbjudna talare och öppet deltagande. Arrangör: CCF genom Ebba Henreksson.
- 2023-09-21 **Forskningsforum: *Effektmätningens möjligheter och utmaningar.*** Möte med samverkansorganisationer och Centrum för civilsamhällesforskning. Arrangör: Sveriges Stadsmissioner.
- 2023-04-19 **Konferens: *Conference on Civil Society Studies.*** Internationell tvådagarskonferens med 30-tal presentationer av civilsamhällesforskning. Arrangör: Centrum för civilsamhällesforskning genom Pelle Åberg.
- 2023-03-30 **Forskningsforum: *Om krisberedskap.*** Möte med samverkansorganisationer, Centrum för civilsamhällesforskning och gästerna Torbjörn Einarsson och Stig Linde. Arrangör: Röda Korset.
- 2022-10-24 **Forskningsforum: *Idéburen välfärd och samverkan kring forskning.*** Möte med samverkansorganisationer och Centrum för civilsamhällesforskning. Arrangör: Rädda Barnen.
- 2022-10-12 **Seminarium: *Förhållandet mellan medborgerligt engagemang och politik.*** Öppet seminarium med deltagande av 10-tal ledande civilsamhällesforskare från hela Europa. Arrangör: Johan von Essen och Adalbert Evers.
- 2022-05-05 **Forskningsforum: *Det ideella engagemanget i Sverige: Vart är vi på väg?*** Möte med samverkansorganisationer och Centrum för civilsamhällesforskning. Arrangör: Riksidrottsförbundet.
- 2022-03-28 **Forskningsforum: *Samverkan kring forskning.*** Möte med samverkansorganisationer, Centrum för civilsamhällesforskning och Roger Klinth om Centrum för civilsamhällesforskning som centrum för kunskap och planer för framtida samverkan kring forskning.

Projekt

- 2022-2023 **Medborgerligt engagemang.** Planering och genomförande av en ny omgång av högskolans befolkningsstudie av medborgerligt engagemang. Deltagare: Johan von Essen, Ebba Henreksson och Erik Lundberg.
- 2022-2023 **Tillitsprogrammet.** Planering och genomförande av en ny omgång av högskolans tillitsundersökning. Deltagare: Rebecka Andersen, Ali Abdelzadeh, Ebba Henreksson, Finn Nilson, Anna Mankell, Lars Svedberg, Susanne Wallman Lundåsen.
- 2022-2023 **Studie av mottagare av stöd hos Sveriges stadsmissioner, med särskilt fokus på personer utanför offentliga välfärdssystem.** Deltagare: Johan Vamstad och Magnus Karlsson.
- 2022-2023 **Mervärden och särart i idéburen välfärd.** Projekt som bland annat inkluderar två litteraturstudier av idéburen välfärd i Sverige och andra länder. Deltagare: Johan Vamstad.
- 2022-2023 **Idrott och politik.** Projekt om tävlingsidrott och bojkott av deltagare utifrån politiska ställningstaganden. Deltagare: Anders Kassman.
- 2022-2023 **Civilsamhälle och politik.** Bokprojekt med deltagande av 15-tal forskare från hela Europa. Deltagare: Johan von Essen och Adalbert Evers.
- 2023 **Civilsamhällesvetenskap – en grundbok.** En grundläggande lärobok i civilsamhällesvetenskap som ges ut på Liber förlag 2024. Deltagare: Magnus Karlsson, Johan von Essen, Emilia Forssell, Malin Lindberg och Johan Vamstad.
- 2023 **Temanummer om Idéburen välfärd i Socialmedicinsk tidskrift.**
Redaktör: Johan Vamstad.
- 2023 **Temanummer om Idrott och folkhälsa i Socialmedicinsk tidskrift.**
Redaktör: Anders Kassman.
- 2023 **Ansökan om forskningsmedel från Forte. Gemensam ansökan med Centrum för civilsamhällesforskning och Rädda barnen.**
Deltagare: Johan Vamstad.
- 2022 Referensgrupp med representanter från flera organisationer granskar och utvecklar undersökningsverktyg åt projektet CivKris: Beredskapsvilja inom civilsamhället. Deltagare: Rebecka Andersen och Magnus Karlsson m.fl.
- 2022 **Temanummer om Fattigdom i Socialmedicinsk tidskrift.**
Redaktörer: Magnus Karlsson och Lars Svedberg.

Centrum för civilsamhällesforskning – CCF

Centrum för Civilsamhällesforskning bildades 2019, men forskning om civilsamhället har bedrivits vid Marie Cederschiöld högskola sedan 1992. Den nya centrubildningen blir en nationell och internationell spjutspets inom civilsamhälleområdet. Närmare tjugotalet forskare, såväl seniora och doktorander, är verksamma inom ramen för ett av högskolans prioriterade forskningsområden.

MARIE CEDERSCHIÖLD HÖGSKOLA

Centrum för civilsamhällesforskning

Folkungagatan 127

Box 11189

100 61 Stockholm

Tel: 076-893 10 58

info@mcsh.se

www.mcsh.se